

Museovirasto, Muinaisjäännösten hoitoyksikkö: HOIDON JA KÄYTÖN TARKASTUS

Kenelle:

Bengt Eriksson

Asia:

Vantaa Silvola - Sillbölen kaivos: alueen suojelun, hoidon, käytön ja tutkimuksen tilanteen neuvottelu ja maastokäynti 12.9.2007

Tiedoksi:

Marianna Niukkanen, Sari Viertiö, Astrid Nurmivaara, Bo Juslin. Toimitettu sähköpostitse ilman liitteitä. Alkuperäinen raportti arkistoitu Museoviraston Rakennushistorian osaston arkistoon.

Jatkokehityksen toimiketta liite T. Arkeologian osasto. Koko Raportti Rapio MN:lle.

Yleiskuvaus:

Vantaan Silvolan kaivosalue muodostaa kulttuuriperintökokonaisuuden, joka koostuu kaivoksen käsittävästä muinaisjäännösalueesta sekä Grufva Gårdin rakennuskokonaisuudesta. Kaivosalueella on ainakin 13 kuilua, joista osa on yhteydessä toisiinsa ja osa täytetty (ks. yleiskartta alueesta). Osa kuiluista on ympäröity aidoilla. Kuilujen lisäksi alueella on runsaasti jätekivikasoja ja ainakin muutama selkeästi havaittava rakennuksenperustus.

Toimenpidetarve:

Kohteen ympäristössä on maankäyttöpaine, joka käsittää asutusalueen ja sinne vievän tiestön rakentamisen (ks. maankäyttökartta). Yleiskaavamuutokset on tehtävä lokuun 2007 puoliväliin mennessä. Tämän vuoksi toivotaan Museovirastolta /Marianna Niukkanen ja museolta/Sari Viertiö kannanottoa tievaihtoehtoja sekä kulttuuriperintökokonaisuuden rajoja koskien. Lisäksi on tarve miettiä kohteen hoidon jatkuvuutta. Hoidon ja käytön kysymyksissä yhteyshenkilönä on Museovirasto/Päivi Maaranen. Pitkällä tähtäimellä on perusteltua tehdä kohteelle hoito- ja käyttösuunnitelma.

Hoidon tarve:

Maisemanhoidon osalta hoitoa voidaan kohdistaa pensaskerroksen käsittelyyn, missä nuortalehtipuustoa voi raivata voimakkaamminkin. Kaivosten suuaukkojen yhteydessä kasvavaa nuorta puustoa on perusteltua poistaa mahdollisimman paljon. Lähivuosina lienee tarpeellista toteuttaa ikääntyvään puustoon kohdistuva harvennushakkuu kävijäturvallisuuden vuoksi. Polusto on erittäin hyvässä kunnossa. Suoja-aidat tarvitsevat peruskorjauksen: korroosion poisto metallisista, uusintamaalaus ja puuosien puhdistus sekä suojakäsittely.

Toimenpidetilanne:

Kulttuuriperintökokonaisuuden länsi- ja pohjoispuolet rakentamatonta aluetta. Käynnissä olevat maankäyttöhankkeet kohdistuvat tälle alueelle. Itse kohde on ylläpitävän hoidon piirissä ja erittäin hyvin hoidettu. Vantaan kaupunki on aikanaan suunnitellut ja toteuttanut kohteen kunnostamisen. Aitaukset kuilujen ympärille ovat valmistuneet vuonna 1975. Maanomistaja on vastannut viimeiset noin 10 vuotta kohteen hoidosta. Sitä ennen kohdetta hoiti Vantaan kaupunki, jolle alue oli hoitoa vastaan vuokrattu 1 mk vuokralla. Kohteella ei opastauluja.

E erityisesti huomioitavat seikat:

Muinaisjäännöksen rakenteiden kunnostamiselle ei ole välitöntä tarvetta. Joidenkin suoja-aitojen alaosassa maa on alkanut erodoitua. Jos eroosio jatkuu, aidan alle muodostuu kävijöiden kannalta vaarallisia aukkoja, mistä mm. pienet lapset voivat ryömiä tai pudota kaivoksen suuaukolle tai suuaukosta sisään. Kaikkiin eroosiokohtiin suositellaan pikakorjausta esim. kiveyksin ja niiden päälle laitettavin hake- tai hiekka-humusmaa -seoksin. Opastaulut voidaan toteuttaa esim. paikallisena yhteistyönä.

Suojelu- ja tutkimustarve:

Kohde on muinaismuistolain suojelema muinaisjäännöskohde kaivoksen osalta (mj.rek.nro. 1000001640; hoitorek.nro. 999000112). Kulttuuriperintökokonaisuuden osalta suojelutilanne on selvítettävä. Kaivos ja kokonaisuus omaavat merkittävän tutkimuspotentiaalin. Museovirasto/Päivi Maaranen ehdottaa kohdetta Helsingin yliopistolle/Mika Lavento&Tuija Kirkinen sekä TTK:lle/Maija Rautamäki opinnäytetöiden kohteeksi.

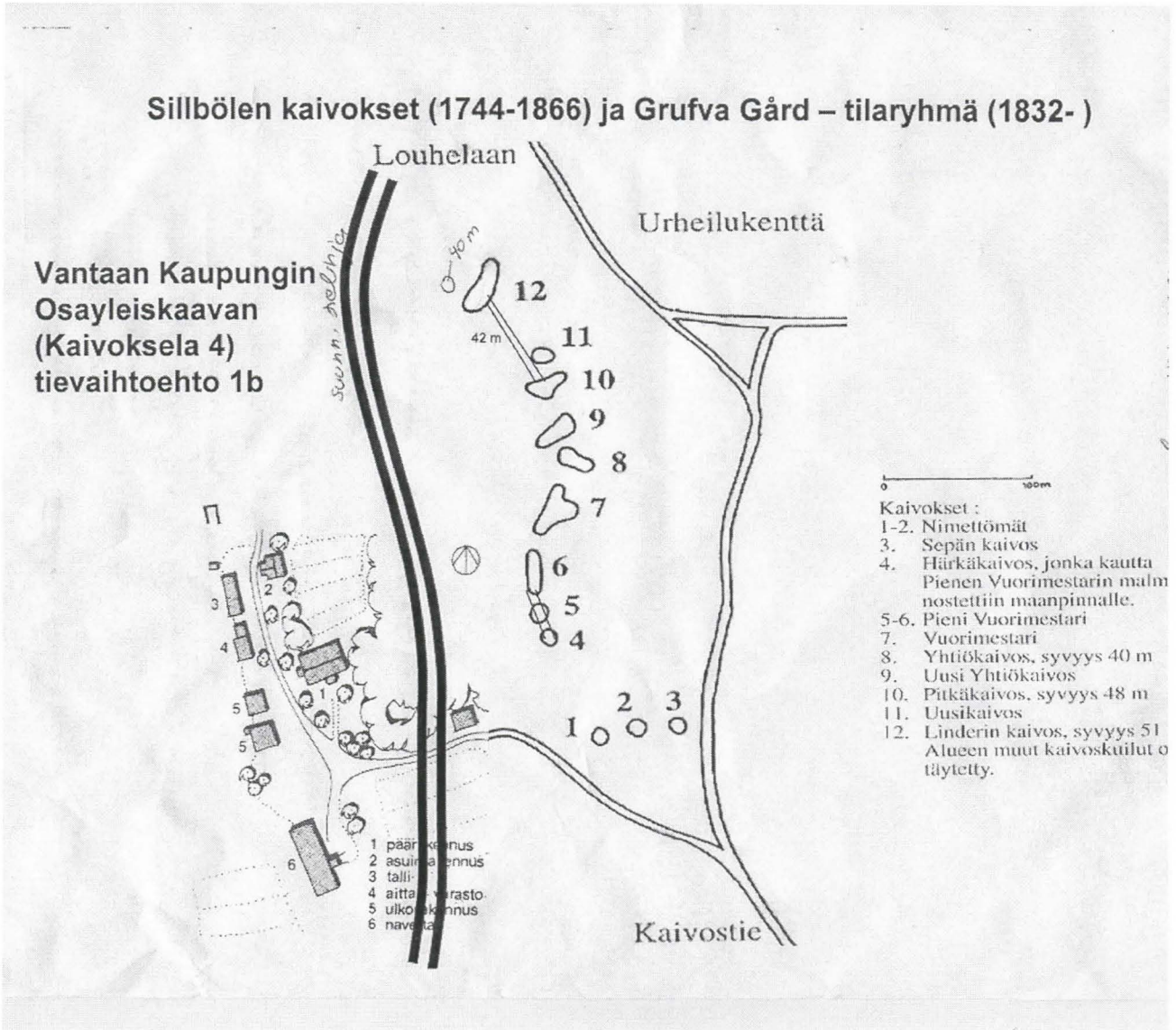
20. syyskuuta 2007

Päivi Maaranen

Tutkija Päivi Maaranen, Museovirasto, Arkeologian osasto

LIITTEET: 4 KPL

Liite 1. Vantaa Silvola – Sillbölen kaivokset
 Yleiskartta alueesta
 Hoidon ja käytön tarkastus P. Maaranen
 20.9.2007 raporttiin

Lähde: Bengt Erikssonin koostekartta palaveria varten

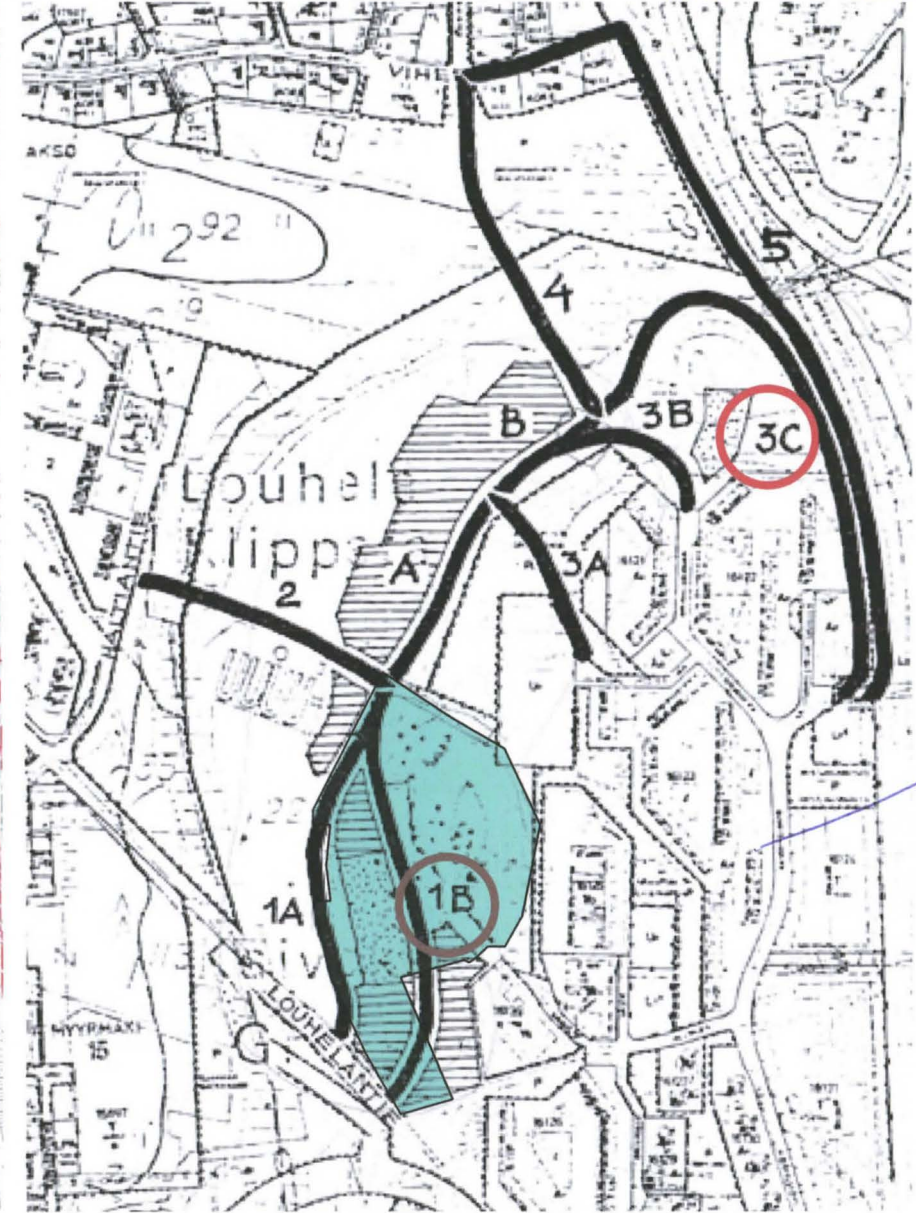
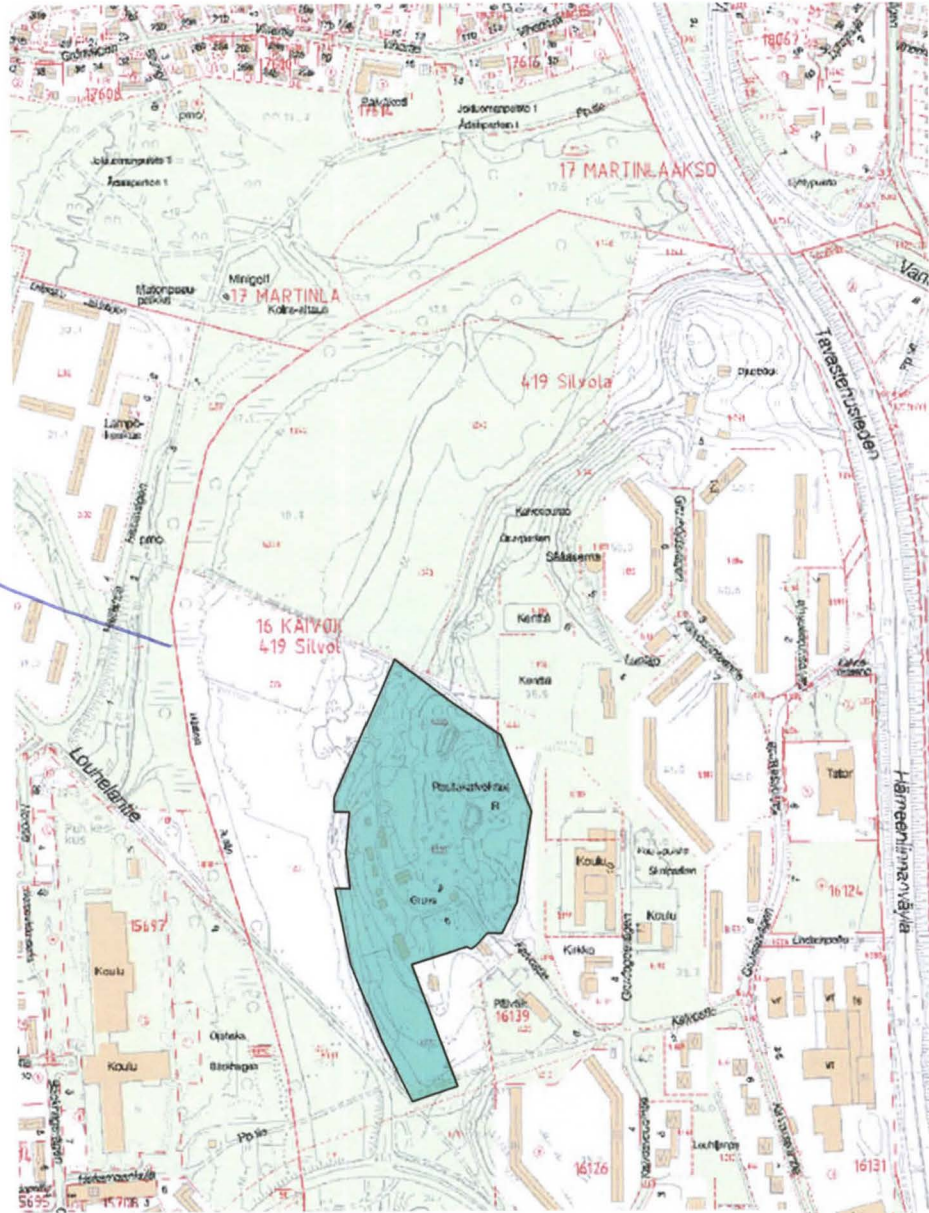
Kartassa esitetty tievaihtoehto 1b (ks. myös liite 2, tievaihtoehto 1B) pirstoo kulttuuriperintökokonaisuuden, jonka kaivos ja Grufva Gård muodostavat. On perusteltua etsiä muita vaihtoehtoja, joista liitteessä 2 esitetyistä esimerkiksi 1A, 3B tai 3C mahdollistavat paremmin kokonaisuuden säilyttämisen. Kulttuurikokonaisuuden säilyttämistä puoltavat historiallinen yhteys kartanon ja kaivoksen välillä. Myös maisemallisesti kokonaisuus on kiinnostava.

Liite 2. Vantaa Silvola -Sillbölen kaivos
 Koostekartta B. Eriksson maankäyttökartta
 Hoidon ja käytön tark. P. Maaranen
 20.9.07 Raportti

Pohjois-Kaivoksela (Kaivoksela 4)

~ 1993 M.V:n kannanotto

1980-l suunn.

ympäristön -
 hoitosuunn.

A + B
 Vanhaan kaufi-
 rakennetuksen
 suunn. alueet

60-luvun
 kaavotus -
 alue

Virastokartta / Kaupungin maanomistus

Kaivoksela 4:n aiemmin tutkitut katuvaihtoehdot

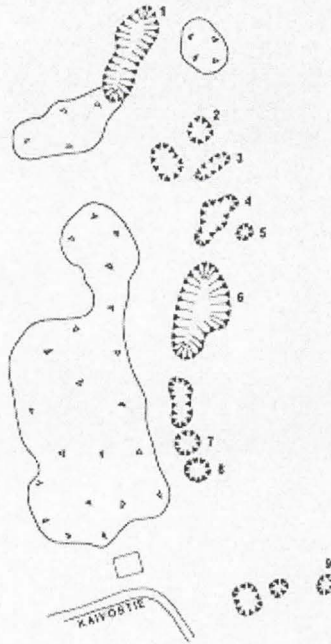
Silvolan kaivosalue (23)

Sillböle gruvområde (23)

1. Linderin Kaivos, Lindern
2. Uusi Kaivos, Nya Gruvan
3. Pitkä Kaivos, Långa Gruvan
4. Uusi Yhtiökaivos, Nya Bolagsgruvan
5. Yhtiökaivos, Bolagsgruvan
6. Vuorimestari, Bergmästaren
7. Pieni Vuorimestari, Lilla Bergmästaren
8. Härkäkaivos, Oxgruvan
9. Sepän Kaivos, Smedens Gruva

Silvolan kaivokset (Vantaan kaupungin kuntasuunnitteluvirasto, 1981)

Sillböle gruvor (Vanda stads kommunplaneringsverk, 1981)

Silvolan (Kaivokselan tai Lindersbergin) vanha rautakaivosalue sijaitsee Kaivokselan kerrostaloalueen länsipuolella. Alueen rautamal-miesiintymät löysi Magnus Linder vuonna 1744. Kaivostoiminnan ensimmäinen vaihe kesti vuoteen 1770, jolloin työt lopetettiin kannattamattomina. Kaivostöitä jatkettiin uudelleen vuodesta 1824 vuoteen 1866. Louhintakuiluja avattiin 12. Kuilujen syvyys vaihtelee 22 metristä aina 50 metriin saakka.

Silvolan kaivosalue on yksityisen omistuksessa, mutta kunnan hallinnassa vuokrasopimuksella. Vantaan kaupunki on suunnitellut ja toteuttanut alueen kunnostamisen. Kuilujen ympärillä oleva aitaus ja tiestö ovat valmistuneet vuonna 1975, ja tämä noin 4 ha:n suuruinen alue on nyt puistona ja nähtävyyshoiteena. Kaivoskuilun alue on rauhoitettu muinaismuistolain nojalla. Paikalla on aluetta esittelevät opastaulut.

48

Sillböle (Gruvsta eller Lindersberg) gamla järngruvsområde ligger väster om Gruvsta höghusområde. Järnmalmsfyndigheterna på området upptäcktes av Magnus Linder år 1744. Gruvdriftens första skede fortgick fram till år 1770, då verksamheten lades ner som olönsam. Gruvdriften återupptogs år 1824 och fortsatte då till år 1866. Gruvan hade tolv schakt, vilkas djup varierade mellan 22 och 50 meter.

Sillböle gruvområde är i privat ägo, men besittningsrätten tillhör Vanda stad på basen av ett hyresavtal. Staden har planerat och genomfört områdets istandsättning. Stake ten runt schakten och vägnätet på området blev färdiga år 1975, och det omkring fyra hektar stora området fungerar numera som park och utflyktsmål. Schaktområdet har fredats med stöd av lagen om fornminnen. Området är försedd med informations skyltar.

Liite 4, Vantaa Silvola – Sillbölen kaivokset
Valokuvaliite
Hoidon ja käytön tarkastus P. Maaranen
20.9.2007 raporttiin

Kuva 1. Yleiskuva alueelta. Sivukivialuetta.

Kuva 2. Yleiskuva alueelta. Sivukivialuetta.

Kuva 3. Yleiskuva alueelta. Kaivoskuiluja.

Kuva 4. Yksityiskohtakuva kaivoskuilusta. Pintaosiltaan roskaantunut mutta ilmeisesti täyttämätön kuilu ("no. 13" eli kartoituksissa huomioimaton, noin 40 m. syvä maanomistajan suorittaman luotauksen perusteella). Kuilu on ilmeisesti suunnitellun tiereittilinjauksen 1b linjalla tai sen välittömässä läheisyydessä. (ks. myös kuvat 9 ja 13). Kuilu sijaitsee tunnetusta kuilusta no. 12 länteen ja on matala, vetinen painanne maastossa.

Kuvat 5-6. Yksityiskohtakuvia kaivoskuiluista, vedellä täyttyneitä.

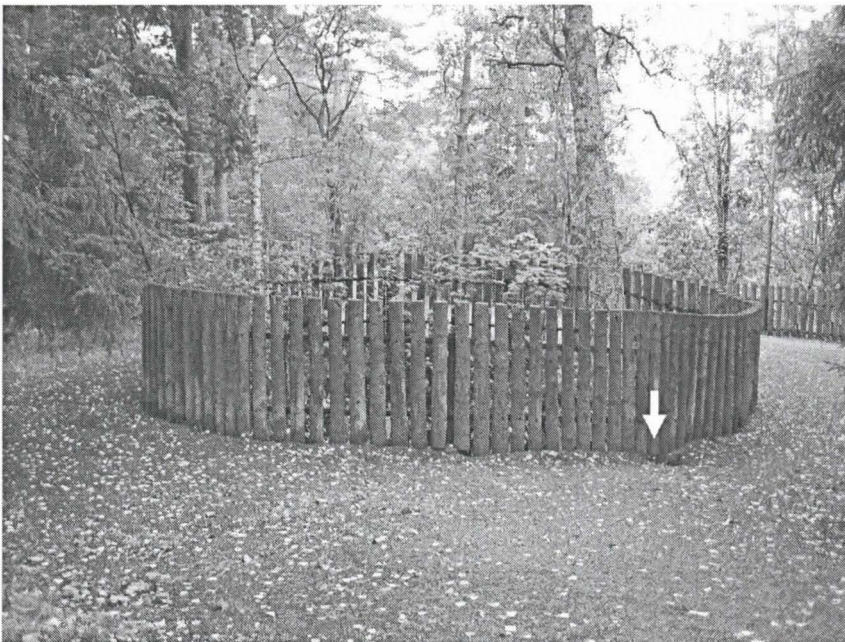
Kuva 7. Yksityiskohtakuva sivukivikasasta.

Kuva 8. Yksityiskohtakuva sivukivikasasta. Kuivan kedon kasvilajistoa.

Kuva 9. Suoja-aitaus 2000-luvulta. Panssariverkko kuilun no. 13 ympärillä. Taustalla mittavia sivukivivalleja.

Kuva 10. Suoja-aitaus 1970-luvulta. Kyllästetty puu ja rauta. Nuolen kohdalla alkavaa eroosiota (ks. kuva 11).

Kuva 11. Alkava eroosio. Polun hiekkaisa täytemateriaali valunut turva-aidan alta ja paikalle syntymässä vaarallinen, jopa pienen lapsen läpipäästävä kolo. Suositellaan pikakorjausta suurehkoilla kivillä, joiden väliin ja päälle karkea kivimurska tai hienohko hake. (Ks. myös kuva 10).

Kuva 12. Suoja-aidan metallirakenteet. Yksityiskohtakuva.

Kuva 13. Linjaus, mistä tievaihtoehto 1B on suunniteltu toteutettavaksi. Vasemmalla kaivosalue ja oikealla Grufva Gårdin tilakokonaisuus.

Kuva 14. Kaivosalueen itäreunalla kulkeva Vantaan kaupungin rakentama reitti.